

Gentilicis

9/XI/1977

La campanya Català al Carrer i, és clar, la possibilitat real que ofereix el canvi de circumstàncies, han induït entitats i particulars a les accions necessàries per tal de substituir noms, títols, denominacions, inscripcions, rètols, etc. fruit d'una imposició oficial, o de la rutina, per les formes genuïnes, reflex de la realitat del país. Mai no encoratjarem prou aquestes iniciatives que, també cal convenir-hi, quan es volen dur a terme d. una manera responsable no deixen de presentar els seus problemes.

Un dels dubtes que sorgeixen en la catalanització de noms socials —de societats recreatives, culturals, esportives, etc—, i que ens ha valgut més d. una consulta, és la forma que ha de revestir el gentilici local que molts d'aquests noms inclouen. El castellà de la burocràcia no ha vacil·lat a crear, arbitràriament, un gentilici, generalment per mitja del sufix ense, per a cada població on ha calgut. Però aquests noms no es poden pas mantenir. En castellà, efectivament, és molt usual de formar gentilicis de noms de poblacions amb aquest sufix llatinitzant; en català, l'únic que tenim anotat és tarraconense, que té només aplicació històrica (pertanyent a l'antiga ciutat de Tarragona i a la província romana de que era capital). La gairebé totalitat dels gentilicis catalans es formen amb quatre sufixos: -à (manresà, valencià), -es (empordanès, rossellonès), -i (tarraconí, menorquí) i enc (figuerenc, sabadellenc). Això, naturalment, no ens permet de saber la forma concreta de cada cas, car, a més, no en posseïm cap repertori exhaustiu. Són, doncs, els mateixos interessats, els habitants de cada població, els qui han de conèixer quin n'es el gentilici realment existent i incorporar-lo a la denominació social que es tracti de traduir o adaptar.

S'esdevé, però, que no tots els noms de població han originat un derivat gentilici. Els seus habitants són anomenats, aleshores, els de (tal lloc). (Aquesta fórmula és fins i tot habitual quan el gentilici existeix. Recordem el c. elebre poema de Foix: els de Banyuls, els de Portvendres, els de la Selva...) Per tant, abans que incorporar a una denominació social un gentilici format arbitràriament, forçant les possibilitats de derivació d'un nom geogràfic, resulta més encertat resoldre-la per mitja d'un enllaç prepositiu, d'acord amb els models següents: Orfeo de Sants, Centre de Lectura de Reus, Centre Excursionista de Rubí, etc.

ALBERT JANE